

PLANIFICARE PARTICIPATIVĂ PENTRU RÂUL DÂMBOVIȚA / *PARTICIPATORY PLANNING FOR DÂMBOVIȚA RIVER*

Radu-Matei COCHECI

Dr. urb. / *PhD Urban Planner*

Veronica Ileana MARIN

Lect. dr. arh. / *Assist. Prof. PhD Arch.*

matei.cocheci@uauim.ro

vera.atu@gmail.com

Rezumat

Râul Dâmbovița a reprezentat unul din factorii esențiali pentru apariția Bucureștiului. Odată cu lucrările hidrotehnice de la finalul secolului XIX însă, au început etape succesive de transformare a râului într-un element mai degrabă artificial decât natural. Acum, Dâmbovița și splaiurile sale sunt o axă destinată aproape exclusiv traficului auto.

Inițiative din ultimii ani (inclusiv dosarul de candidatură a Bucureștiului pentru competiția la titlul de capitală culturală europeană pentru 2021) au vizat schimbarea percepției locuitorilor asupra râului Dâmbovița. În paralel, de-a lungul Dâmboviței s-au dezvoltat o serie de proiecte, aflate în stadii diferite de maturitate sau chiar implementare, ce relevă importanța axei râului în evoluția Bucureștiului.

Articolul analizează două exemple de reconfigurare a spațiilor publice aflate de-a lungul unor cursuri de apă din Europa (în orașele Poznan și Lyon), subliniind elemente ale proceselor de planificare posibil a fi preluate și adaptate în cazul Bucureștiului.

Abstract

The Dâmbovița River was one of the key factors for the emergence of the city of Bucharest. However, with the hydro-technical works at the end of the 19th century, the successive stages of turning a river into a more artificial than natural element began. Now, Dâmbovița and the boulevard along it are an axis designed almost exclusively for car traffic.

Initiatives in recent years (including Bucharest's application for the European Capital of Culture competition for 2021) aimed to change the perception of the inhabitants of the Dâmbovița River. At the same time, a series of projects have been recently developed along the river, having different stages of maturity or even implementation, thus revealing the importance of the river's axis in the evolution of Bucharest.

The article analyses two examples of reconfiguration of public space in Europe's watercourses (in the cities of Poznan and Lyon), highlighting elements of planning processes which could be adapted to Bucharest's case.

În acest context, ne propunem colectarea, într-o bază de date online, a proiectelor și inițiativelor punctuale de transformare din preajma râului, dar și dezbateri profesionale menite să conducă la formularea, într-un mod participativ, a unui plan de acțiuni privind modul în care ar putea fi realizată această transformare.

Acest articol este deci mărturia unui proces de pregătire a unui proces de planificare participativă. Considerăm că axa Dâmboviței ar putea fi atât un culoar ecologic, cât și un fir roșu prin oraș care ar putea lega locuri pentru cultură de spații de dezvoltare economică prin intermediul unor spații publice de calitate.

Cuvinte cheie: București, regenerare urbană, proces de planificare participativă

Introducere

Rolul apei în evoluția așezărilor umane este axiomatic (Cantacuzino 1997), apariția civilizației fiind strâns legată de prezența unor cursuri de apă majoră, ce au permis dezvoltarea transportului naval, a industriei, a producției de energie electrică, a standardelor de igienă a populației (Nan et al 2014), dar și având o importanță majoră și în domenii precum agricultura sau recreerea populației. Astfel, apa în oraș este deopotrivă obstacol și sursă a unor riscuri naturale semnificative (inundații), dar și element de potențialitate și resursă naturală cu o varietate de utilizări (Pelletier 1990).

Privite ca limite în oraș, cursurile de apă au avut o influență majoră în evoluția formei urbane (Stan & Ioniță 2014). Odată cu progresul economic și cu creșterea densității populației, vulnerabilitatea din ce în ce mai mare a orașelor la inundații a determinat acțiuni de sistematizare și canalizare a râurilor ce

In this context, we propose the collection, in an online database, of the projects and of the specific transformation initiatives around the river, as well as the organization of professional debates aiming to formulate, in a participatory way, an action plan regarding the way in which this transformation could be made.

This article is the result of a process of preparation for a process of participatory planning. We believe that the Dâmbovița axis could be both a green corridor and a red thread through the city that could link places for culture to economic development spaces, through high-quality public spaces.

Keywords: Bucharest, urban regeneration, participatory planning process

Introduction

The role of water in the evolution of human settlements is axiomatic (Cantacuzino 1997), the emergence of civilization being closely related to the presence of major water courses, which allowed the development of water transportation, industry, electricity production, the population hygiene standard (Nan et al 2014), but also of major importance in areas such as agriculture or recreation of the population. Thus, water in the city is both an obstacle and a source of significant natural hazards (floods), but also a potential asset and natural resource with a variety of uses (Pelletier 1990).

Seen as limits in the city, watercourses have had a major influence on the evolution of urban form (Stan & Ioniță 2014). With economic progress and increasing population density, the increasing vulnerability of cities to floods has led to systematization and sewerage actions of rivers crossing urban areas - a component of the process of artificializing nature in cities in order to control it (Yu 2014). We are currently witnessing a paradigm shift in the management of water and associated risks - re-

traversau zonele urbane – o componentă, de altfel, a procesului de artificializare a naturii din orașe în vederea controlării acesteia (Yu 2014). În prezent, asistăm la o schimbare de paradigmă în ceea ce privește gestiunea apelor și a riscului asociat acestora – relevantă, în Olanda, de cele două abordări: "lupta împotriva râului" (fighting the river) înlocuită, în ultimele două decenii, de "a face loc râului" - room for the river (Immink, 2005).

Prin urmare, în relația orașe-apă apar astăzi concepte noi, inovatoare, precum management integrat și adaptativ al apei (adaptive and integrated water management - Huntjens et al 2011), ce presupune combinarea măsurilor fizice și măsurilor non-structurale în managementul riscului la inundații. Cursurile de apă sunt integrate de asemenea în conceptul de infrastructură verde (green infrastructure), ce include sistemul natural de susținere a vieții, vital pentru orice comunitate: zone umede, păduri, habitate naturale, parcuri, grădini, scuaruri sau aliniamente verzi (Benedict & McMahon 2012).

Această schimbare de paradigmă la nivel global cu privire la gestiunea apei în oraș este strâns legată de discursul cu privire la sustenabilitatea și locuibilitatea orașelor (Howe & Mitchell 2012) și reziliența urbană ca adaptare la efectele schimbărilor climatice (Klijn et al 2008). Astfel, de-a lungul istoriei, cursurile de apă în orașe urmează o tranziție, de la principala axă economică a orașelor (până la revoluția industrială), la receptor al surselor de degradare a mediului la nivel urban și element necesar a fi controlat prin sistematizări succesive / canalizări (odată cu industrializarea din secolele XIX – XX), re-devenind astăzi axe principale ale proceselor de regenerare urbană survenite în orașele din Europa (și nu numai).

vealed in the Netherlands by the two approaches: fighting the river which has been replaced in the past two decades by making room for the river (Immink, 2005).

Consequently, today in the relationship between cities and water new and innovative concepts have emerged, such as adaptive and integrated water management (Huntjens et al. 2011), which involves the combination of physical measures and non-structural measures in flood risk management. Watercourses are also integrated into the Green Infrastructure concept, which includes the natural life support system vital to any community: wetlands, forests, natural habitats, parks, gardens, squares, or linear plantations (Benedict & McMahon 2012).

This global paradigm shift in urban water management is closely related to the discourse on sustainable and liveable cities (Howe & Mitchell 2012) and on urban resilience as an adaptation to climate change effects (Klijn et al 2008). Thus, throughout history, watercourses in cities have been in a transition from the main economic axis of the cities (up to the industrial revolution) to the receiver of the sources of environmental degradation at urban level and a necessary element to be controlled by successive systematizations (with the industrialization of the 19th-20th centuries), re-becoming today's main axes of urban regeneration processes in European cities (and beyond).

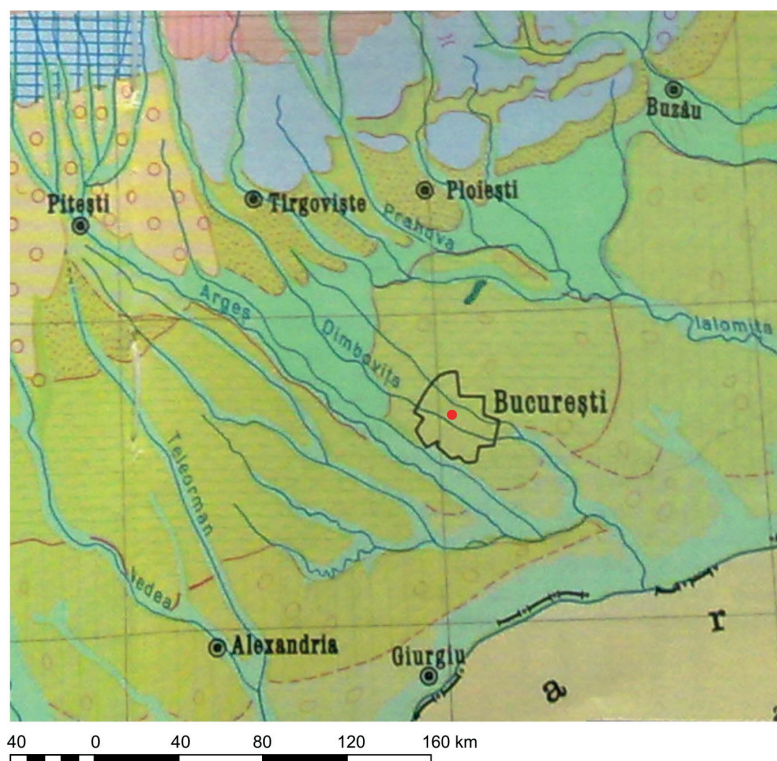

Fig. 1. Poziția Bucureștiului în raport cu Dâmbovița, pe teritoriul Câmpiei Române / Bucharest position along Dâmbovița, within the Romanian plain. Sursa / Source: Posea 1982

Schimbarea de atitudine cu privire la situația cursurilor de apă din orașe poate fi asociată și tranziției de la planificarea normativă la planificarea strategică, centrată pe implementarea unor proiecte de dezvoltare urbană (Albrechts 2006). În acest context, procesul de planificare urbană ajunge să urce succesiv treptele participării cetățenilor (Arnstein, 1969), în special în țările europene unde aplicarea conceptului de guvernare multi-nivel subliniază nevoia din ce în ce mai mare de a implica actori din afara arenei politice în inițierea, implementarea și monitorizarea unor proiecte complexe de dezvoltare urbană (Davoudi et al 2008).

The changing attitudes about the city's watercourses can also be associated with the transition from normative planning to strategic planning, centred on the implementation of urban development projects (Albrechts 2006). In this context, the urban planning process reaches successive steps of citizen participation (Arnstein, 1969), especially in European countries where the application of the concept of multi-level governance emphasizes the increasing need to involve actors outside the political arena in the initiation, implementation and monitoring of complex urban development projects (Davoudi et al 2008).

Obiectivul acestei lucrări este de a analiza evoluția relației dintre București și Dâmbovița, râul ce traversează centrul capitalei României, și de a propune un posibil proces de planificare participativă pentru a aduce Bucureștiul pe traiectoria altor orașe din vestul și centrul Europei în ceea ce privește gestiunea relației oraș – râu. Articolul cuprinde o scurtă analiză istorică a evoluției Bucureștiului în relație cu Dâmbovița, două studii de caz menite a ilustra posibile abordări în ceea ce privește gestiunea unor proiecte urbane majore în relație cu râuri ce traversează orașul (Poznan și Lyon), și se încheie cu propunerea unei schițe de proces de planificare posibil pentru Dâmbovița.

Bucureștiul și Dâmbovița

Sub aspect geografic (geomorfologic), orașul București reprezintă o asociație de forme pozitive (interfluvii) și negative (văi), configurația reliefului fiind strâns legată de cele două văi principale ce străbat orașul – Dâmbovița și Colentina -, altitudinea variind între 90 m altitudine în nord-vest și 70 m altitudine în sud-est (Posea 1982) - Fig. 1.

Astfel, râul Dâmbovița străbate teritoriul administrativ al Municipiului București pe o lungime de circa 20 km, de la Lacul Morii (lac de acumulare realizat pe râu în anii 1985-1986 – Ciobanu 2008) în vest până la comuna Glina, în apropiere de confluența cu râul Colentina, în est.

Bucureștiul, atestat pentru prima dată documentar în 1459, este de fapt cetatea Dâmbovița - reclădită de Mircea cel Bătrân ca bază militară cu câteva decenii înainte și denumită după malurile râului pe care era amplasată (Cantacuzino 1997). Orașul s-a dezvoltat pe malurile meandrate ale râului și pe dealurile din jurul acestuia, însă a fost canalizat începând cu anul 1888 pentru a reduce amenințarea inundațiilor și a igieniza teritoriile situate de-a lungul Dâmboviței - Fig. 2.

The objective of this paper is to analyse the evolution of the relationship between Bucharest and Dâmbovița, the river crossing the centre of Romania's capital city, and to propose a possible participatory planning process to bring Bucharest on the same trajectory as other Western and Central European cities regarding the management of the city – river relationship. The article includes a brief historical analysis of Bucharest's evolution in relation to Dâmbovița, two case studies to illustrate possible approaches to the management of major urban projects in relation to rivers crossing the city (Poznan and Lyon) and ends with the proposal of a possible planning process sketch for Dâmbovița.

Bucharest and Dâmbovița

From a geographical (geomorphological) viewpoint, the city of Bucharest represents an association of positive (interfluves) and negative forms (valleys), the configuration of the relief being closely linked to the two main valleys that cross the city - Dâmbovița and Colentina -, the altitude varying between 90 m altitude in north-west and 70 m altitude in the southeast (Posea 1982) - Fig. 1.

Thus, the Dâmbovița River passes the administrative territory of Bucharest on a length of about 20 km, from Lacul Morii (a reservoir realized on the river in 1985-1986 - Ciobanu 2008) in the west to Glina commune, near the confluence with the Colentina River, to the east. Bucharest, first documented in 1459, is in fact the Dâmbovița fortress - rebuilt by Mircea the Elder as a military base several decades before and named after the banks of the river on which it was located (Cantacuzino 1997). The town developed on the meandering banks of the river and on the hills around it, but it has been channelled since 1888 to reduce the flood threat and to sanitize the territories located along it - Fig. 2.

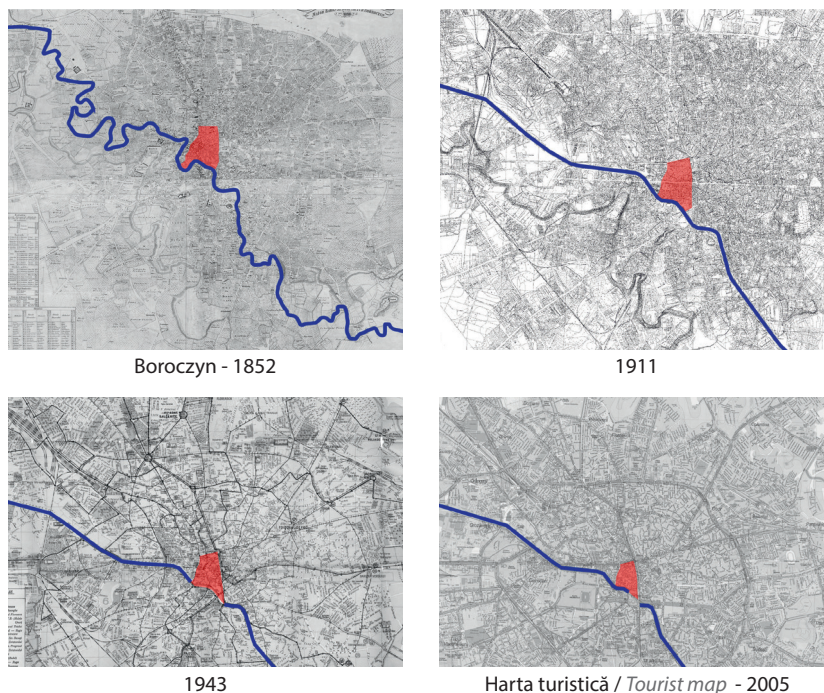

Fig. 2. Bucureștiul și Dâmbovița – evoluție. Planuri 1852 - prezent / Bucharest and Dâmbovița – evolution from 1852 to present day

Porțiunea de râu dintre Piața Națiunilor Unite și Piața Unirii a fost acoperită înaintea celui de-al doilea război mondial pentru lărgirea Splaiului Unirii, însă a fost apoi decopertată în perioada comunistă (Cantacuzino 1997), odată cu realizarea Lacului Morii și cu lucrările la linia de metrou de pe tronsonul Izvor – Piața Unirii. Artificializările succesive au determinat degradarea peisajului urban de-a lungul cursului Dâmboviței, ce și-a pierdut astfel calitățile de coridor ecologic și a devenit un canal mărginit de principala circulație carosabilă a capitalei pe direcția est-vest: „Dâmbovița este acum o apă fantomatică și fără anvergură” (Rădulescu 1997).

The portion of the river between the United Nations Square and Unirii Square was covered before World War II for the enlargement of the Splaiul Unirii boulevard, but it was then dismantled during the communist period (Cantacuzino 1997), with the realization of Lake Morii and the works at the subway line on the Izvor - Unirii Square section. Successive artificializations have resulted in the degradation of the urban landscape along the Dâmbovița course, which has thus lost its ecological corridor qualities and has become a channel bordered by the main east-west road of the capital: “Dâmbovița is now a ghostly water without scale”(Rădulescu 1997).

După 1990, mai multe inițiative au încercat transformarea axei Dâmboviței. O primă inițiativă a fost coordonată de prof. dr. Arh Angela Filipeanu în cadrul unei documentații de urbanism PUZ intitulată Dâmbovița – Axă structurantă a Bucureștiului (proiect elaborat de o echipă CCPEC-UAUIM, pentru PMB – Primăria Municipiului București, 1994-1996).

Secvențe sau chiar întregul parcurs al râului Dâmbovița în București au fost situri pentru diverse activități didactice. În anul universitar 1997-1998, o echipă de îndrumare a oferit posibilitatea studenților din anul 5 ai facultății de arhitectură (între care se numără și unul din autorii prezentului articol) să opteze pentru proiectul de atelier de semestrul al doilea pentru o abordare de regenerare urbană de-a lungul râului. Concursul București 2000 (organizat în 1996) viza inclusiv posibilitatea decopertării râului în zona Pieței Unirii (Cantacuzino 1997).

În cadrul proiectului de cercetare intitulat ACUM – Artă, Comunități Urbane, Mobilizare (CNCSIS Consorțiu 23/2006), o echipă de cadre didactice ale UAUIM coordonată de dna prof. Dr. Arh Ana Maria Zahariade a reușit nu numai editarea unei publicații, derularea unui exercițiu de seminar aferent cursului Arhitectură.Context.Peisaj pentru studenții anului 3 (an universitar 2006-2007), ci și o intervenție-semnal într-un punct foarte important al parcursului râului în București: o instalație, dar și un program de activare temporară a spațiului public.

Dâmbovița este importantă și în Conceptul Strategic București 2035 (2012) care a propus ca această axă să îndeplinească mai multe roluri: ax radiant de dezvoltare urbană, sudură între părți fracturate ale orașului, de legătura a zonelor centrale cu exteriorul orașului, polarizare prin prezența unor noduri importante și a unor activități de interes public major și de reprezentativitate, de legare a unor spații urbane majore pe axa V-E, de linie de forță în comunicarea urbană (nu doar prin trafic).

After 1990, several initiatives attempted to transform the Dâmbovița axis. A first initiative was coordinated by Prof. Dr. Arh Angela Filipeanu in a PUZ urbanization documentation entitled Dâmbovița - Structure Axis of Bucharest (project elaborated by a CCPEC-UAUIM team, PMB - Bucharest City Hall, 1994-1996).

Sequences or even the entire Dâmbovița River in Bucharest were sites for various didactic activities. In the 1997-1998 academic year, a guidance team provided the opportunity for students from the 5th year of the Architecture Faculty (including one of the authors of this article) to opt for the second semester workshop project for an urban regeneration approach along the river. The Bucharest 2000 contest (organized in 1996) also included the possibility of the river to be cut off in the Unirii Square area (Cantacuzino 1997).

As part of the research project titled ACUM (NOW) - Art, Urban Communities, Mobilization (CNCSIS Consortium 23/2006), a team of UAUIM teachers coordinated by professor Ana Maria Zahariade succeeded not only in editing a publication, a seminar work related to the course entitled Architecture.Context.Landscape for students of the 3rd year (academic year 2006-2007), but also a signal intervention at a very important point of the river flow in Bucharest: an installation, but also a temporary activation program of public space.

Dâmbovița is also important in the Strategic Concept Bucharest 2035 (2012) which proposed that this axis should fulfill several roles: radiant urban development axis, welding between fractured parts of the city, connecting the central areas with the outside of the city, polarization trajectory by the presence of some important nodes and major and representative public interest activities, linking major urban springs on the VE axis, a force line in urban communication (not just traffic).

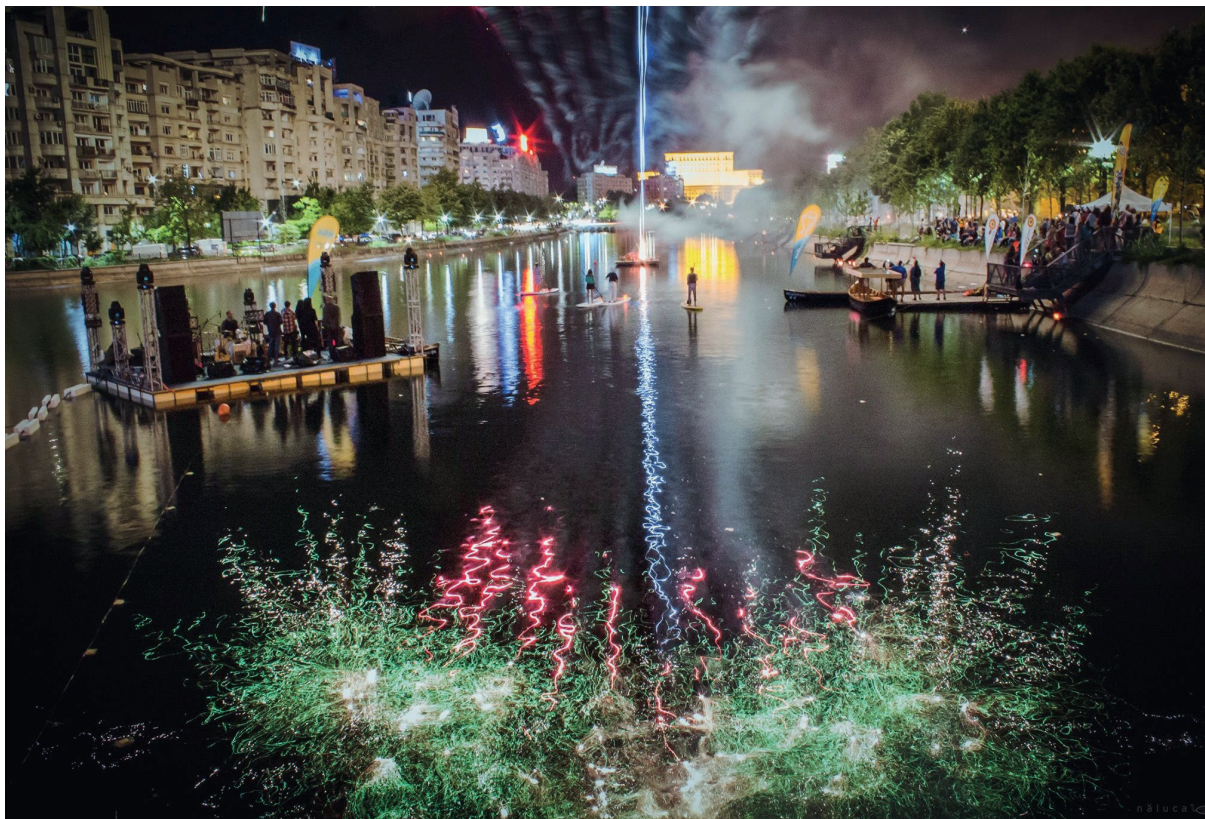

Fig. 3. Concert Robin and the Backstabbers, octombrie 2015 – Biblioteca Națională /
Robin and the backstabbers concert, october 2015 – National Library.
 Sursa: dambovitasmart.ro

În 2015, sub patronajul reprezentanței Comisiei Europene la București, organizatorii primei ediții a Urban Fest au propus nu numai chestionare, dezbateri și prezentarea unor exemple din alte țări care să ajute la o schimbare de perspectivă asupra rolului Dâmboviței în oraș, ci și câteva demonstrații pragmatice despre ce fel de activități se pot derula pe malurile râului și chiar pe suprafața apei - Fig. 3. S-a născut atunci o inițiativă intitulată Dâmbovița Smart River care și-a propus să identifice și să coreleze resurse care merg înspre asumarea unor principii incluse într-un document programatic. Grupul a fost inițiat de Asociația Ivan Patzaichin-Mila 23, Echipa URBOTECA - În oraș despre oraș, Space Syntax și DC Communication, și beneficiază de sprijinul Expert Forum, MNAC-Muzeul Național de Artă Contemporană, NOD Makerspace, ATU - Asociația pentru Tranziție Urbană, Asociația Poiana lui locan.

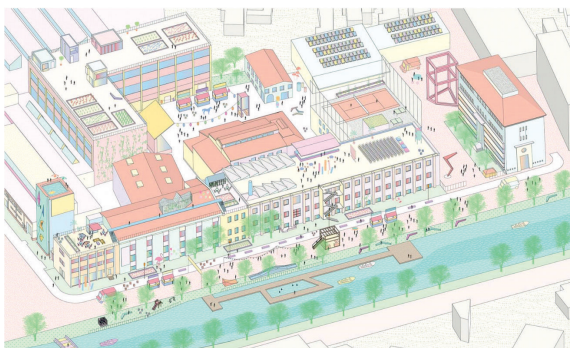
Acest grup de inițiativă vedea Dâmbovița ca „o inimă ecologică în centrul orașului, (...) un râu ce nu mai divide orașul, ci îl unește, un râu care generează capital, un râu pentru o capitală europeană” (dambovitasmart.ro). Se aveau în vedere trei niveluri de intervenție: reabilitare urbană, dezvoltare economică și axă verde.

Ulterior, dosarul de candidatură a Bucureștiului prezentat pentru competiția la titlul de Capitală Europeană a Culturii 2021 a cuprins și o serie de propuneri pentru o reorientare a modului în care ne uităm azi la Dâmbovița. În procesul de constituire a acestui dosar, atât membri ai curatorium-ului cât și alți actori urbani au prezentat public argumente pentru care această prezență este importantă pentru oraș. Astfel, candidatura includea: „redeschiderea râului și realizarea unei căi pietonale de-a lungul întregii axe, cu spații recreaționale pe maluri; crearea unei rețele verzi de centre de cercetare, afaceri și instituții culturale de-a lungul unei axe verzi, care vor funcționa ca un hub ecologic de cunoștințe; lansarea a zece poduri emoționale cu design original, care vor reconecta unele părți din oraș cu centrul” (ARCUB 2016).

In 2015, under the patronage of the representative of the European Commission in Bucharest, the organizers of the first edition of the Urban Fest offered not only questionnaires, debates, and examples from other countries to help change the perspective regarding Dâmbovița's role in the city, but also some pragmatic demonstrations of types of activities that could be carried out on the banks of the river and even on the surface of the water - Fig. 3. An initiative named Dâmbovița Smart River was born, which aimed to identify and correlate resources that would be directed towards assuming a series of principles included within a programmatic document. The group was initiated by the Ivan Patzaichin-Mila 23 Association, URBOTECA team, Space Syntax and DC Communication, and benefited from the support of Forum Expert, MNAC - National Museum of Contemporary Art, NOD Makerspace, ATU - Association for Urban Transition, Poiana lui locan Association.

This initiative group saw Dâmbovița as “an ecological heart in the city center, (...) a river that no longer divides the city but unites it, a river that generates capital, a river for a European capital” (Dâmbovitasmart.ro). Three levels of intervention were envisaged: urban rehabilitation, economic development and green axis.

Subsequently, the Bucharest application dossier submitted for the European Capital of Culture 2021 competition included a series of proposals for a reorientation of the way we look at Dâmbovița today. In the process of setting up this dossier both members of the curatorium and other urban actors publicly presented arguments for which this presence is important for the city. Thus, the application included: “reopening the river and creating a pedestrian way along the entire axis, with recreational spaces on the banks; creating a green network of research and business centres and cultural institutions along a green axis that will function as an ecological knowledge hub; launching ten original design emotional bridges that will reconnect some parts of the city with the centre”(ARCUB 2016).

Industria Bumbacului / Cotton Industry

Parcul Natural Văcărești / Văcărești Natural Park

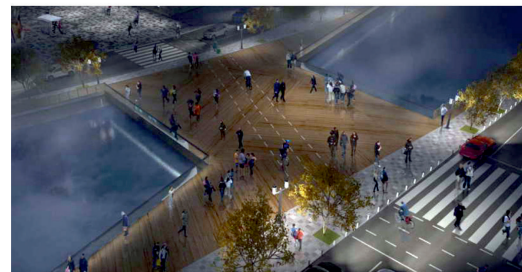
Dâmbovița Râul inteligent - debarcader /
Dâmbovița Smart River - wharf

Parcul Uranus / Uranus Park

Debarcaderul de la Operă / Opera Wharf

Podul Calicilor / Bridge of the Poor - PIDU Central București

Fig. 4. Proiecte și inițiative recente de-a lungul Dâmboviței / Recent projects and initiatives along Dâmbovița.
Sursa: nodmakerspace.ro, parcnaturalvacaresti.ro, dambovitasmart.ro, parculuranus.org, oar-bucuresti.ro, observatoruluiurban.ro

De altfel, în ultimii ani se remarcă o multitudine de proiecte și inițiative legate de teritoriile aflate în imediata vecinătate a râului Dâmbovița - Fig. 4: de la simple idei de proiect precum Parcul Uranus, la concursuri de idei câștigate (Debarcaderul de la Operă – un proiect al Wolfhouse Productions premiat la Urbaniada II), la Planuri Urbanistice Zonale neimplementate cum sunt cele din PIDU Zona centrală București (Podul Calicilor), proiecte punctuale implementate (debarcaderul Dâmbovița Smart River), succes în constituirea unor arii naturale protejate (Parcul Natural Văcărești) și hub-uri creative dezvoltate în zone industriale abandonate situate de-a lungul Dâmboviței (Industria Bumbacului, cu inițiativele NOD Makerspace, La Firul Ierbii și MATER).

Studii de caz: Lyon și Poznan

Unul dintre cele mai cunoscute exemple de transformare a imaginii urbane prin amenajarea albiei unui râu în oraș îl reprezintă proiectul Berges du Rhône din orașul francez Lyon. Înscris în logica urbanismului contemporan, de redescoperire a potențialului pe care îl au râurile ce traversează orașele (Bethemont & Pelletier 1990), proiectul a vizat re-amenajarea malului stâng al Ronului, ce fusese în totalitate separat de oraș prin diguri după inundația din 1856 și fusese parțial transformat în zonă de staționare pentru autovehicule în anii 1960 (Bethemont & Pelletier 1990). Transformarea malurilor Ronului - Fig. 5 - nu ar fi fost posibilă fără concesionarea proprietății (aparținând statului francez - Serviciul de Navigație) de către Comunitatea Urbană Lyon (echivalentul zonei metropolitane). Intervențiile au fost fundamentate prin Plan Bleu, o schemă de amenajare a malurilor râurilor din oraș (atât Ron, cât și Saône), cu menționarea acțiunilor necesare a fi întreprinse realizată împreună cu comunele riverane și alte autorități publice

Besides, in the last years there are many projects and initiatives related to the territories in the immediate vicinity of the Dâmbovița River - Fig. 4: from simple project ideas such as the Uranus Park to awarded competitions (Opera quay - a Wolfhouse Productions Award winning project at Urbaniada II), unimplemented Zonal Urban Plans such as PIDU Central Bucharest (Calicilor Bridge), punctual projects implemented (Dâmbovița Smart River quay), success in setting up protected natural areas (the Văcărești Natural Park) and creative hubs developed in abandoned industrial areas along Dâmbovița (Cotton Industry area, with the NOD Makerspace, La Firul Ierbii and MATER initiatives).

Case studies: Lyon and Poznan

One of the best-known examples of urban image transformation through the design of a riverbed in the city is the Berges du Rhone project in the French city of Lyon. Written in the logic of contemporary urbanism - rediscovering the potential of the rivers that cross the cities (Bethemont & Pelletier 1990) -, the project aimed at re-developing the left bank of the Rhone, which was totally separate from the city by dikes after the flood of 1856, and had been partially transformed into a car parking area in the 1960s (Bethemont & Pelletier 1990). Transforming the banks of the Rhone - Fig. 5- would not have been possible without the ownership concession (land owned by the French State - the Navigation Service) by the Lyon Urban Community (metropolitan area). The interventions were grounded in Plan Bleu, a planning scheme for the river banks in the city (both Rhone and Saône), mentioning the actions necessary to be taken, realized with the neighbouring communes and other interested public authorities (Bethemont & Pelletier 1990). Defined in 1991, Plan Bleu had among its objectives the identification and capitalization of river landscapes or the preservation of continuity within

A

B

C

C- bas-port surplombé
par un quai-muraille
XIXème s.

D1

D1- transformation
du bas-port
en parking

D2

D2- comblement du bas-port
transformé en axe routier
(Axe Nord-Sud du Rhône)

D3

D3- transformation du bas-port
en parking-silo (Saône)

E1

E1- parking et
aménagement touristique

E2

E2- quai paysager de Gerland

Fig. 5. Evoluția malurilor râurilor în Lyon și situație existentă (2018). (aprilie 2018). /

The evolution of the river banks in Lyon and existing situation (2018).

Sursa: Bethemont & Pelletier 1990, foto arhivă personală Matei Coheci

interesate (Bethemont & Pelletier 1990). Definit în 1991, Plan Bleu avea printre obiective identificarea și valorificarea peisajelor fluviale sau conservarea continuității în sistemul de spații naturale situate în oraș. Implementarea a fost coordonată de către Comunitatea Urbană Lyon împreună cu o gamă largă de actori publici: administrații bazinale, serviciile de navigație, syndicate mixte pentru amenajarea unor spații verzi. Intervențiile au vizat, la început, crearea unei piste de bicicliști pe o lungime de 35 km, pe malurile râului, precum și reînverzirea unor porțiuni de mal sau amenajarea unor debarcadere (Bethemont & Vincent 1998).

Astăzi, malul stâng al Ronului reprezintă un spațiu public major la nivelul orașului, remarcabil prin varietatea secvențelor de amenajare peisagistică, ce determină ambianțe urbane foarte diferite și diversitatea activităților de recreere propuse locuitorilor. Exemplul orașului Lyon ilustrează faptul că transformarea axei râului poate aduce plus-valoare unei zone centrale a orașului, dar și că pot fi identificate modele de guvernare urbană care să permită colaborarea unei palete largi de actori urbani.

Cazul râului Warta din orașul polonez Poznan este întrucâtva similar cu cel al Dâmboviței – un râu îndiguit la începutul secolului XX și izolat astfel față de oraș, prezentând însă în continuare un risc crescut la inundații, reflectat în anul 2010 atunci când Poznan a fost foarte aproape să fie inundat. În 2012, în urma unui parteneriat între municipalitate, firme de consultanță olandeze (specializate în urbanism și gestiunea apelor) și un dezvoltator imobiliar, a fost elaborată o strategie pe termen lung pentru râu (2012-2030 - Fig. 6) menită să amelioreze sistemul de apărare împotriva inundațiilor, să re-definească rolul râului în oraș și să amelioreze utilizarea terenurilor în zonele de mal (Wisniewska & Niesten 2014).

the system of natural spaces located in the city. The implementation has been coordinated by the Lyon Urban Community along with a wide range of public actors: basin administrations, navigation services, joint unions for arranging green spaces. The interventions were initially aimed at creating a cycle track of 35 km along the banks of the river, as well as the greening of some portions of the shore or the setting up of quays (Bethemont & Vincent 1998).

Today, the left bank of the Rhone represents one of the city's major public spaces, remarkable through the variety of landscape sequences, resulting in a diversity of both urban environments and recreational activities proposed to the inhabitants. The example of Lyon illustrates that the transformation of the river axis can bring added-value to the central area of a city, but also that urban governance models can be identified to allow for the collaboration of a wide range of stakeholders.

The case of the River Warta in the Polish city of Poznan is somewhat similar to that of Dâmbovița - a river dammed at the beginning of the 20th century and thus isolated from the city, but still presenting a high flood risk, reflected in 2010 when Poznan was very close to being flooded. In 2012, following a partnership between the municipality, Dutch consultancy firms (specialized in urbanism and water management) and a real estate developer, a long-term strategy for the river (2012-2030 - Fig. 6) was developed in order to improve the flood defence, redefine the role of the river in the city and improve land use along the river banks (Wisniewska & Niesten 2014).

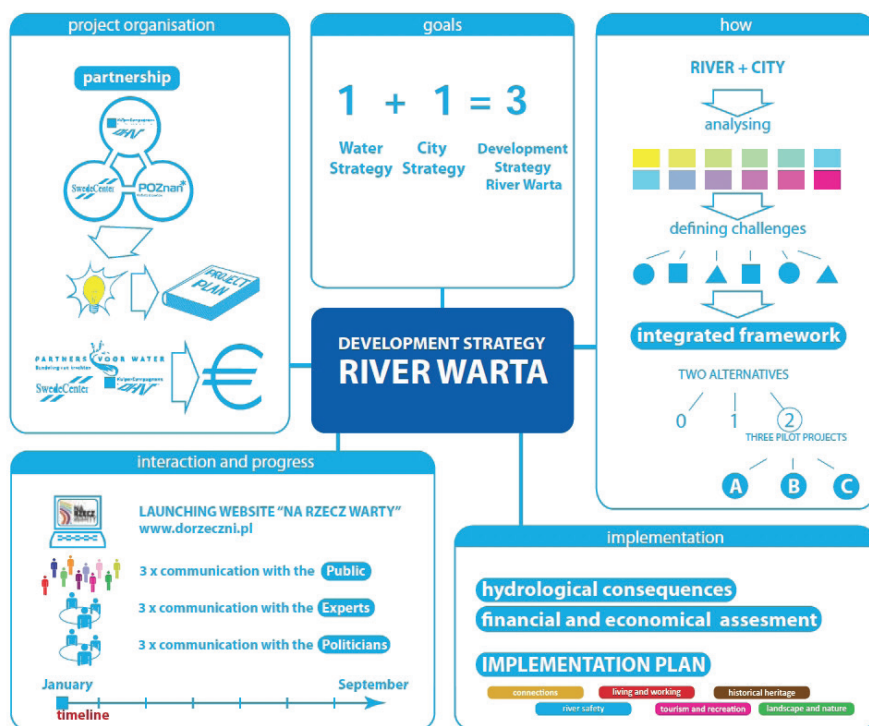

Fig. 6. Procesul de planificare: Strategia de dezvoltare a râului Warta, Poznan /
Planning process: Development strategy River Warta, Poznan. Sursa: dorzeczni.pl

La începutul procesului de planificare, a fost analizată multitudinea de planuri realizate cu privire la râul Warta, fiind evidentă lipsa unei abordări integrate (mediu, economic, social, identitate, conectivitate) în toate demersurile de planificare întreprinse până atunci. Procesul a mizat foarte mult pe transparență și abordare participativă, cu implicarea unei palete largi de experți, actori publici și privați sau politicieni. Toate rezultatele procesului au fost prezentate pe un website al proiectului, iar pe parcursul proiectului au fost organizate numeroase evenimente (festivaluri, expoziții, amenajări punctuale de spații publice) în zona râului pentru a re-aduce râul în conștiința cetățenilor (Wisniewska & Niesten 2014).

At the beginning of the planning process, the multitude of plans made on the subject of the Warta River was analysed, emphasizing on the lack of an integrated approach (environment, economic, social, identity, connectivity) in all the planning steps undertaken so far. The process has greatly relied on a transparent and participatory approach, involving a wide range of experts, public and private actors, and politicians. All the results of the process were presented on a project website, and numerous events (festivals, exhibitions, punctual arrangements of public spaces) were organized throughout the project to bring the river back into the public's consciousness (Wisniewska & Niesten 2014).

În urma procesului de planificare participativă, au fost identificate o serie de aspirații-cheie ce trebuie avute în vedere în implementarea proiectelor: ameliorarea managementului riscului la inundații folosind procese naturale, reducerea impacturilor negative ale schimbărilor climatice, reconectarea oamenilor cu cadrul natural prin regenerarea urbană a zonelor adiacente râului, un acces mai facil la zonele de recreere, atenție pentru habitatele naturale existente (Wisniewska & Niesten 2014).

Prin urmare, studiul de caz Poznan relevă câteva principii-cheie ce ar putea fi adaptate în cazul Dâmboviței: transparența procesului participativ (cu utilizarea mediului online ca principal vector de informare și consultare a populației), implicarea unor actori diverși (inclusiv parteneriate cu dezvoltatori imobiliari), analiza critică a propunerilor de proiect existente.

Un proces de planificare participativă pentru Dâmbovița

Dacă Bucureștiul ar fi câștigat concursul pentru capitală culturală, procesul de pregătire pentru 2021 ar fi însemnat și acțiuni de conștientizare pentru a schimba perspectiva locuitorilor și a proprietarilor de terenuri din preajma râului, dar și a decidenților care au atribuții legate de amenajare și gestiune a spațiului aferent Dâmboviței și care nu lucrează împreună, deși realitatea urbană ar impune acest lucru (Apele Române, Primăria Municipiului București, primării de sectoare). În prezent, principalele obstacole în calea schimbării rolului Dâmboviței în București sunt legate de lipsa promovării potențialului pe care râul îl are de a transforma zonele din oraș pe care le traversează, precum și problemele privind regimul juridic al spațiilor publice din imediata vecinătate a râului.

Following the participatory planning process, a number of key aspirations to be considered in the implementation of projects were identified: improving flood risk management using natural processes, reducing the negative impacts of climate change, reconnecting people with the natural environment through urban regeneration in the areas adjacent to the river, easier access to recreational areas, attention given to existing natural habitats (Wisniewska & Niesten 2014).

Consequently, the Poznan case study reveals some key principles that could be also adapted to Dâmbovița: the transparency of the participatory process (with the use of the online environment as the main tool for informing and consulting of the population), the involvement of various actors (including partnerships with real estate developers), critical analysis of existing project proposals.

A participatory planning process for Dâmbovița

If Bucharest had won the competition for the cultural capital, the preparation process for 2021 would have also meant conducting awareness campaigns to change the perspective of the inhabitants and landowners around the river, as well as of the decision-makers who are responsible for spatial planning and management related to Dâmbovița and which do not work together, although the urban reality would impose this (Romanian Waters, the Bucharest City Hall, the town halls). Nowadays, the main obstacles to changing the role of Dâmbovița in Bucharest are related to the lack of promotion of the river's potential in transforming the areas of the city it crosses, as well as the problems regarding the legal regime of the public spaces in the immediate vicinity of the river.

Plecând de la premisa că există șanse reale ca o campanie de comunicare să facă posibilă planificarea participativă pentru un viitor al Dâmboviței în București, un grup de asociații non-guvernamentale și companii private lucrează la conținutul și la formele prin care mesajele să ajungă la diverși actori urbani.

Astfel, pe 7 noiembrie 2017, cu ocazia Zilei Mondiale a Urbanismului, Asociația Profesională a Urbaniștilor din România a organizat, în parteneriat cu Asociația pentru Tranziție Urbană, DC Communication și Asociația Ivan Patzaichin – Mila 23, evenimentul Planificare participativă pentru Dâmbovița, ce a avut loc în spațiul intitulat La Firul Ierbii de pe malul Dâmboviței (Splaiul Unirii nr. 160B). Prima parte a evenimentului a cuprins o serie de prezentări introductive cu privire la diferite inițiative legate de râul Dâmbovița în ultimii ani. În cea de-a doua parte, participanții au ales să dezbată una din cele trei teme propuse: identificarea și mobilizarea actorilor urbani interesați sau care au un rol în legătură cu râul Dâmbovița în București, definirea unui proces care ar putea să coreleze eforturi deja existente și care ar fi adaptat problematicii și respectiv tema instrumentelor concrete prin care se poate face azi diagnostic și planificare în România și deci și pentru Dâmbovița.

Starting from the premise that there is a real chance that a communication campaign will make possible a participatory planning process for the future of Dâmbovița in Bucharest, a group of non-governmental associations and private companies are working on the content and the forms through which the messages would reach different stakeholders.

Thus, on November 7, 2017, on the occasion of the World Planning Day, the Professional Association of Urban Planners in Romania organized in partnership with the Urban Transition Association, DC Communication and the Ivan Patzaichin - Mila 23 Association, the Participatory Planning for Dâmbovița event, which took place in the space called La Firul Ierbii, on Dâmbovița's bank (Splaiul Unirii 160B). The first part of the event included a series of introductory presentations on various initiatives related to the Dâmbovița River in recent years. In the second part, the participants chose to discuss one of the three proposed themes: identifying and mobilizing the urban actors interested or having a role in relation to the Dâmbovița River in Bucharest, defining a process that could correlate already existing efforts and that would be adapted to the already-identified issues and the theme of the concrete tools that can be used for diagnosis and today in Romania, and therefore also for Dâmbovița.

Concluziile acestui prim atelier au fost:

- Nevoia de a crește interesul populației pentru revitalizarea Dâmboviței – introducerea râului în mentalul colectiv
- Valorificarea numeroaselor studii și idei de proiecte realizate deja (inclusiv proiecte studențești, proiecte de diplomă)
- Generarea unor instrumente de planificare participativă – sub forma unui manifest pentru Dâmbovița bazat pe un diagnostic de tip IF NOT / WHAT IF.
- Nevoia unor tipuri diverse de activări de-a lungul râului (concursuri de idei pentru amenajarea unor spații, festivaluri, instalații pe râu, utilizarea temporară a unor spații)
- Lărgirea paletelor de actori participanți la următoarele ateliere. (primării, mari proprietari, dezvoltatori imobiliari).

A reieșit din discuții și faptul că ar fi foarte utilă colectarea într-o bază de date online, a proiectelor și inițiativelor punctuale de transformare din preajma râului ce au fost elaborate până în prezent. De asemenea, se are în vedere continuarea dezbaterilor pe tema Dâmboviței în București (cu participarea reprezentanților administrațiilor publice locale, a ONG-urilor și a specialiștilor din diverse domenii de cunoaștere) menite să conducă la formularea, într-un mod participativ, a unui plan de acțiuni privind modul în care ar putea fi realizată această transformare (definirea unui proces de planificare participativă).

The conclusions of this first workshop were:

- *The need to increase the interest of the population for the revitalization of Dâmbovița - the introduction of the river in the collective mentality*
- *Valorization of the numerous studies and ideas already carried out (including student projects, diploma projects)*
- *Generation of participatory planning tools - in the form of a manifest for Dâmbovița based on an IF NOT / WHAT IF diagnosis.*
- *The need for various types of activation along the river (idea competitions for the arrangement of spaces, festivals, river facilities, temporary use of spaces)*
- *Widening the range of actors participating in the next workshops (town halls, large owners, real estate developers).*

The discussions also underlined that it would be very useful to collect, in an online database, the projects and the specific transformation initiatives related to the river that have been elaborated to date. It is also envisaged to continue the debates on Dâmbovița in Bucharest (with the participation of representatives of local public administrations, NGOs and specialists from various fields of knowledge), which are meant to lead to a participatory formulation of an action plan on how this transformation could be accomplished (defining a participatory planning process).

În acest sens, pe 25 mai 2018 este planificat un nou eveniment, sub forma unei dezbateri profesionale în care se vor dezbate următoarele teme: revizitarea manifestului pentru Dâmbovița din 2015, cartarea actorilor urbani posibil a fi implicați și a intereselor acestora și definirea unui plan de acțiuni care să conducă la un demers de planificare participativă în următorii ani, inclusiv cu considerarea surselor de finanțare posibile. .

Concluzii

Așa cum s-a putut constata în exemplele prezentate anterior, planificarea participativă pentru regenerare urbană a unor zone dintr-un oraș trebuie să fie parte a unor procese de definire a unor politici și programe urbane. Până la implicarea autorităților publice, obiectivele concrete ale grupului sunt de curatoriat pentru Dâmbovița.

Grupul care a inițiat, în 2015, campania Dâmbovița Smart River crește cu noi membri și fiecare dintre aceștia aduce energie și informații folositoare. Etapa în care acest demers se află acum este cea de design de proces prin care să ajungă să fie corelate inițiative care nu au suficientă forță în mod individual, dar care, printr-un efort de punere în comun, pot conduce introducerea ideilor în agenda multor locuitori și oameni de afaceri, și, în consecință, și în agenda publică.

Pentru cei care au inițiat acest demers ca și pentru cei care i s-au alăturat pe parcurs, devine evidentă necesitatea folosirii eficiente a mijloacele noilor media (website www.dambovitasmart.ro, pagina de facebook, etc), dar și a mijloacelor de comunicare mai vechi (expoziție itinerantă). Evenimentele din perioada următoare sunt tot atâtea ocazii de a vă alătura acestui grup care dorește să dezvăluie o nouă perspectivă asupra râului Dâmbovița.

In this context, a new event is planned to take place on the 25th of May 2018, as a professional debate where the following themes will be discussed: re-analysing the manifesto for Dâmbovița drafted in 2015, mapping the stakeholders that are likely to be involved in the process and their interests, and defining an action plan which could lead to a participatory planning process in the following years, including the consideration of possible financing sources.

Conclusions

As we have seen in the examples above, participatory planning for the urban regeneration of certain areas in a city must be part of wider processes for defining urban policies and programmes. Until the involvement of public authorities, the concrete objective of the group is a curatorship for Dâmbovița.

The group that initiated the Dâmbovița Smart River campaign in 2015 is growing with new members and each of them brings energy and useful information. We are now in the step of designing a process to bring together initiatives that do not have enough force individually but which, through a pooling effort, can lead to the introduction of ideas in the agenda of many inhabitants and businessmen and, hence, in the public agenda. For those who have initiated this approach, as well as for those who have joined them along the way, it becomes obvious the necessity of efficient use of new media tools (website www.Dambovitasmart.ro, Facebook page, etc.), but also of more traditional means of communication (traveling exhibition). The events of the following period are all too many opportunities to join this group that wants to reveal a new perspective on the Dâmbovița River.

Bibliografie / Bibliography

- ALBRECHTS, L. (2006). Bridge the gap: From spatial planning to strategic projects. *European Planning Studies* 14(10) (pp. 1487-1500).
- ARNSTEIN, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of planners* 35(4) (pp. 216-224).
- BENEDICT, M. A., McMahon, E. T. (2012). *Green infrastructure: linking landscapes and communities*. Washington, DC: Island Press.
- BETHEMONT, J., Pelletier, J. (1990). Lyon et ses fleuves: des berges perdues aux quais retrouvés. *Revue de géographie de Lyon* 65(4) (pp. 300-307).
- BETHEMONT, J., Vincent, A. (1998). La revitalisation des fronts d'eau urbains dans la vallée du Rhône. *Revue de géographie de Lyon* 73(4) (pp. 331-335).
- CANTACUZINO, Ș. (1997). Două orașe distincte. *Secolul 20 4-6/1997* (pp. 11-42).
- DAVOUDI, S., Evans, N., Governa, F., Santangelo, M. (2008). Territorial governance in the making. Approaches, methodologies, practices. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles* 46 (pp. 33-52).
- HOWE, C., Mitchell, C. (Eds.). (2011). *Water sensitive cities*. London: IWA Publishing.
- HUNTJENS, P., Pahl-Wostl, C., Rihoux, B., Schlüter, M., Flachner, Z., Neto, S., ... & Nabide Kiti, I. (2011). Adaptive water management and policy learning in a changing climate: a formal comparative analysis of eight water management regimes in Europe, Africa and Asia. *Environmental Policy and Governance* 21(3) (pp. 145-163).
- IMMINK, I. (2005). Established and recent policy arrangements for river management in The Netherlands: an analysis of discourses. *Frontis* (pp. 387-404).
- KLIJN, F., Samuels, P., Van Os, A. (2008). Towards flood risk management in the EU: State of affairs with examples from various European countries. *International Journal of River Basin Management* 6(4) (pp. 307-321).
- NAN, S., Reilly, J., Klass, F. (2014). *Water and Cities. Managing a Vital Relationship*. ISOCARP Review 10.
- PELLETIER, J. (1990). Sur les relations de la ville et des cours d'eau. *Revue de géographie* 65(4) (pp. 233-239).
- POSEA, G. (coord) (1982). *Enciclopedia geografică a României*. București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- RĂDULESCU, R. (1997). Orașul auzit de sus. *Secolul 20 4-6/1997* (pp. 125-132).
- STAN, A., Ioniță, C. (2014). *Morfologie urbană*. București: Editura Universitară "Ion Mincu".
- WISNIEWSKA, E., Niesten, M. (2014). River as Natural Engine for the City Development. Strategy for River Warta in Poznan, Poland. In S. Nan, J. Reilly, F. Klass (Eds.), *Water and Cities. Managing a Vital Relationship* (pp. 62-74). ISOCARP Review 10.
- YU, K. (2014). Designed Ecologies for an Urban River System Across Scales in Kunming and Liupanshui. In S. Nan, J. Reilly, F. Klass (Eds.), *Water and Cities. Managing a Vital Relationship* (pp. 12-31). ISOCARP Review 10.

Webografie / Webography

ARCUB (2016). Orașul în-vizibil, București2021 – Candidat Capitală Europeană a Culturii. Aplicația 2 – http://www.bucuresti2021.ro/wp-content/uploads/2016/08/Bucuresti2021_BidBook_2016_RO_Preview1.pdf accesat pe 14.03.2018.

CIOBANU, L. (2008). Povestea „Gîrlei” din mijlocul Bucureștilor. <http://jurnalul.ro/special-jurnalul/povestea-girlei-din-mijlocul-bucurestilor-125852.html#> accesat pe 29.04.2018

https://www.uauim.ro/departamente/itcp/cercetare/START_DAMBOVITA_continut.pdf

Development Strategy River Warta, Poznan 2012-2030, http://www.dorzeczni.pl/upload/articles/pdf/strategy_en.pdf accesat pe 30.04.2018.

www.dambovitasmart.ro accesat pe 14.03.2018

<http://nodmakerspace.ro> accesat pe 14.03.2018

<https://www.oar-bucuresti.ro/anunturi/2017/03/22/c/> accesat pe 30.04.2018

<http://www.observatorulurban.ro/pidu-central-bucuresti-se-transforma-in-puz-uri.html> accesat pe 30.04.2018

<http://parcnaturalvacaresti.ro> accesat pe 14.03.2018

<http://parculuranus.org> accesat pe 14.03.2018